

ÚJ MAGYAR MITOLÓGIA? Kutatási tapasztalatok és kihívások

Bevezető

„Mitikus magyar történelem” – olvasható a Dobogó alternatív magyarságtudományi és történeti folyóirat honlapján; egy olyan korban, amikor a „mítosz” szó a közértelmezésben értékcsökkentő jelentéssel bír, legalábbis a hegemón tudományos narratívákkal szemben. Az utóbbi évtizedekben az átértelmezett őstörténet, az újraélesztett hithagyományok, az újrateremtett vallási jelképek, az átértékelődő magyarságtudat jellemző a társadalmi valóságban és a világhálón is élő új nemzetvallás diskurzusaira. Az itt bemutatott, a kortárs magyar nemzeti jellegű vallásosságra irányuló korábbi kutatásaink során egy változatosságában is rendkívül egységes világ bontakozott ki előttünk a virtuális térben. A világhálón tett megfigyeléseink a számunkra felkínálkozó új kutatási irányvonalat is felvázolják: a magyar újpogány, etno-pogány körök szellemiségének háttérében egy új nemzeti mitológia kezd kirajzolódni. A leginkább meghatározó eredetnarratívák egyéni mitológiákból fakadnak, amelyek az elmúlt másfél évszázad során keletkeztek. Egyebek közt Ipolyi Arnold *Magyar Mythológiája*, Magyar Adorján *Ősműveltsége*, Paál Zoltán *Arvisurája*, Máté Imre *Yotengritje*, Vámos-Tóth Bátor *Tamanelmélete*, Kiss Dénes és Varga Csaba vagy Varga Géza ősnyelv- és rovástörténeti munkái, Pap Gábor *Szent Korona* tana, Badiny-Jós Ferenc *Pártus Jézusa* képezik azt a hitvilágot, amelyben a magyar őstörténet valós és legendás elemei szent történetté szakralizálódnak. Ebben a cikkben – egy vázlatos leltár mellett – azokat a főbb kérdéseket szeretném megfogalmazni, amelyek segítséget nyújtanak az új mitológiai vizsgálódásokhoz.

Egy olyan kérdéssel kívánom kezdeni, amely utólag, az előadásom anyagának többszöri áttanulmányozása után ötlött fel bennem, és azóta sem hagy nyugodni. Hogyan, és különösképpen miért vált a magyar ősvallás-kutatásból kortárs vallási mozgalom, élő funkcionális mitológia? Nem ígérem, hogy vizsgálódásaim jelen állásában választ tudok adni erre a sarkitónak tűnő kérdésre, nem is szándékozom; és bevallom, azért is fogalmaztam így, hogy szakmai kihívás legyen. Ugyan való igaz, hogy (többnyire) nem maguk az ősvallás nyomait kereső néprajzkutatók, antropológusok, történészek, vagy nyelvészek alapítottak új, „ősmagyar vallásokat”, de munkáik, eredményeik éppúgy megtalálhatók a mai újpogány közösségek hitelveiben, ismerettárában és szertartásrendjében, mint az akadémiai szakfolyóiratok hasábjain. Újkeletű jelenségnek vélem ezt – minthogy maguk az újpogány mozgalmak sem igen hosszú történetűek. Bár a vallástörténeti kutatások eredményeinek az újpogány vallásos mozgalmakban való felhasználása nem magyar sajátosság – a rekonstrukciós neopaganizmus ismertetőjegye több

európai újraélesztett ősi, ókori vallásrendszernek (STRMISKA, 2005, 19.) – a jelenség robbanásszerű szétáradása (legalábbis, de nemcsak) a virtuális térben az ezredfordulás évtizedekben kissé meglepő. Annyira új jelenségről van szó, hogy Voigt Vilmos legfrissebb, a magyar ősvalláskutatásnak szentelt tudománytörténeti munkájában (2006) nem is említi – akár azért, mert még nem volt jelentősen észlelhető, akár azért, mert nem tartotta jelentősnek. Anélkül, hogy túlzó kijelentésekre ragadtatnám magam az újpogány szellemiség erőteljes térnyeréséről a magyar társadalomban, csak arra szorítkozom, hogy az e téren alig néhány éve elkezdett kutatási megfigyeléseimre alapozva feltűnőnek tartom a táltoshit, az ősvallás, az őstörténet témáinak mind sűrűbb megjelenését a populáris kultúrában. Nyomukban egy egységesülő új mitológiai világgép kezd kirajzolódni.

Bölcsészként ennek az új mitológiának szeretnék a nyomába eredni. A korábbi, egyéni és kutatócsoportban végzett vizsgálatok alapján, amelyekben újpogány szervezetek és diskurzusok világhálós megjelenésének különböző aspektusaira összpontosítottunk. Ezek a kutatások arra világítottak rá, hogy a sok különböző, egymással is szembeesülő városi sámán, táltos iskola, ősmagyar kiségyház, szinkretista nemzeti keresztény mozgalom megannyi története egy nagyon gazdag kincsestárból táplálkozik. Ez a kincsestár pedig egyaránt tartalmaz – leggyakrabban egymásnak is ellentmondó – tudományos néprajzi, történelmi, nyelvészeti ismereteket, vagy elrugaszkodott spekulációkat, népi hagyományokat, egyházi tanításokat, vallási hiedelmeket, keleti tanokat és személyes mítoszokat. Egy olyan hatalmas, szinkretikus nemzeti eredetmitológia van kibontakozóban, amelynek egyre gyarapodó forrásanyaga ma már szinte teljesen elérhető a világhálón. Mi több, a kibertér közege erőteljes katalizátora e mitopoézisnek; maga a mítoszképződési folyamat is úgy mond „élő adásban” követhető a virtuális agorán.

Cikkemben kettős célt követek. Az első részében szeretném bemutatni a korábbi kutatásaink kiinduló kérdéseit és kulcsfogalmait, valamint a megismert, elemzett magyar újpogány diskurzusok, csoportok, webhelyek közül a fontosabbakat. Az írás második felében az újabb elkezdendő mitológiai kutatás irányvonalát szeretném felvázolni, az előző vizsgálataink során feltárult mítoszok, mitopoétikus művek rövid számbavételével, amelyek a kortárs magyar újpogány mozgalmak szellemi hátszágát képezik. Végül, konklúzió gyanánt néhány továbbvezető kérdést kísérek meg megfogalmazni, és a körvonalazódó kutatási feladatokat felmérni.

Néhány szó a korábbi kutatásainkról

Az újpogányság kérdésére egyrészt a kortárs vallási jelenségek iránti érdeklődésem, másrészt a magyarságtudományi szakterületen érezhető folytonos nyugtalanító feszültség, és harmadrészt – nem kis mértékben, a világháló virtuális terében zajló rituális-szimbolikus szövegháborúk hívták fel a figyelmemet. A kortárs pogány mozgalmak vizsgálatával rendszerszerűen egy tanszéki kollégámmal közösen írt tanulmány, (BAKÓ és HUBBES, 2011) kapcsán kezdtem el foglalkozni,

akkor vallási kisebbségek: magyar és román etno-pogány szervezetek web-retorikáját hasonlítottuk össze. Induló kutatásunk során, a gyakorlatilag mindenhol elérhető vizsgálандó forrásszövegek összegyűjtésével és a nemzetközi szakirodalom megismerésével párhuzamosan csak lassan kezdtük megismerni a Magyarországon zajló, számunkra meglepően nehezen megtalálható és megközelíthető újkeletű kutatásokat, amelyekből fokozatosan bontakozott ki előttünk a kérdéskör nagysága és bonyolultsága. Arról számot adtunk, hogy az újpogányság nem egyszerűen globálisan terjedő vallási jelenség, de mindenekelőtt a magyarság önképéhez köthető, nemzeti önérzeti és morális kérdés, amelynek politikai vonatkozásai vannak. (vö. SZILÁGYI és SZILÁRDI, 2007) Felismertük, hogy a nemzeti történelem, mint a nacionalizmus legfőbb eszméje eleve vallásos jelenséghez hasonlítható, ahogyan azt Bellah (1967) a civil vallásosság felfogásában kidolgozta (idézi MÁTÉ-TÓTH és FELEKI 2009), vagy még inkább abban az értelemben, ahogy Szilágyi Tamás (2008) alkalmazta a rokon értelmű politikai vallás fogalmát a hungarizmusra. Ugyanebben a tekintetben, a nemzeti őstörténelemnek a kortárs újpogány körökben való értelmezését vizsgálva, Szilárdi Réka (2013) a jelenségekört a nemzet szakralizálásaként írta le. Ez az élet minden területére kiterjedő újraszentalészként értelmezendő, a tér reszakralizálásától, új szent helyek alapításától kezdve (POVEDÁK, 2011; 2012) a nemzeti múlt vallással való átítatásán keresztül, (CSÁJI, 2009) a nemzetvédő Szűz Mária alakjának újra-pogányosításáig. (POVEDÁK, 2010)

A téma annyira magával ragadott, hogy a Sapientia EMTE Csíkszeredai Műszaki és Társadalomtudományi Karán működő *Szemeisztoz* Webszemiotikai és Online Kommunikációs Kutatócsoport keretében egy kutatási programot indítottunk „Magyar és román újpogány csoportok web-retorikája” címmel, melyben a hazai etnikai jellegű újpogányság jelenségeit vizsgáltuk. A Kolozsvári Kutatási Programok Intézetének támogatásával zajló program egy egész sor hazai és nemzetközi publikációt (HUBBES, 2011a; 2011b; 2012a; 2012b; 2013; Bakó, 2011, 2012a; 2012b; ENDES-ÁBRAHÁM, 2012) eredményezett, valamint egy saját rendezésű szakmai műhelybeszélgetés nyomán kiadott elektronikus konferenciakötetet. (HUBBES, 2012) A terv keretében kutatócsoportunk felderítő és összehasonlító vizsgálatokat folytatott a világhálón is tevékenykedő magyar és a román ősvallási érdeklődésű csoportok körében, abból a célból, hogy feltérképezze a két kultúrában fellelhető etnocentrikus újpogány szellemiség hasonlóságait és különbségeit, mindenekelőtt online környezetben. Bár az összehasonlító szempont segített néhány általános érvényű kulcsszó megtalálásában és meghatározásában, jelen cikk számára csak a magyar vonatkozásokat fogom kiemelni.

Módszertani elvek és etikai megfontolások

Mielőtt viszont magáról a kutatásról értekeznék részletesebben, ismertetnem kell azokat az elvi szempontokat, amelyek meghatározták a módszertani megközelítéseinket, és amelyeket részben kutatásetikai megfontolások is befolyásoltak.

Be nem avatkozó vizsgálati módszer alkalmazása mellett döntöttünk, amely csak a világhálón publikusan elérhető forrásokból gyűjt és értelmez adatokat, mert egyrészt érdeklődésünk középpontjában az ősmagyar/újpogány csoportok internetes üzeneteinek, magatartásának jellegzetességei álltak, másrészt ahhoz, hogy résztvevő megfigyelőként, „belülről” olvashassuk az interneten zajló kommunikációt, részt kellett volna vennünk magunknak is e csoportok kommunikációs rítusaiban. Ez pedig kockázatos vállalkozás lett volna, az újpogány körök érzékenységet, gyanakvó és akadémiaellenes gondolkodását ismerve.¹ Akadémiai oldalról is érthetett volna olyan vád (mint ahogy ért is), hogy rokonszenvezői, propagálói vagyunk ezeknek a tanoknak. Hangsúlyozni szeretném, hogy előző kutatásunk során mindvégig igyekeztünk megőrizni a hiteles vallásfenomenológiai, társadalomtudományi, kommunikáció-tudományi kutatáshoz szükséges tárgyilagos távolságtartást, és ehhez az elvhez az elkövetkező kutatásokban is szándékozunk hívek maradni.

A korábbi kutatások kulcsfogalmai, főbb kérdései

Kulcsszavainkat a releváns szociálpszichológiai, vallásszociológiai, vallásfenomenológiai, kommunikációtudományi, szemiotikai, retorikai elméletekhez és paradigmákhoz igazítva választottuk ki vagy dolgoztuk ki, és azok szerint jutottunk el, néhány – a kutatásunk további irányvonalát meghatározó – kulcstételhez is. Az alábbiakban csak a legfontosabb kulcsfogalmak rövid meghatározásait foglalom össze.

Előző kutatásunk legfontosabb kulcsfogalma az *etno-pogányság*: olyan kultúra-függő, népi, nemzeti jellegű rekonstrukciós (STRMISKA, 2005) vallási mozgalmakra vonatkozik, amelyek sajátosan népi jellegűek, de nem a népi vallásosság jegyében (amit Európában inkább a keresztény /ritkábban muszlim/ vallásgyakorlat népi változatára használnak), hanem inkább az etnikai értelmében, mert céljuk az, hogy valamilyen valós vagy feltételezett, kereszténység (iszlám) előtti nemzeti ősvallást élesszenek fel. Ez a germán, kelta, szláv és balti újpogány mozgalmaknál már bevált modell, természetesen a magyar nemzeti jellegű pogányság esetében is érvényes. Ugyanakkor az etnikai jelleg, a pogány szellemiséggel párosulva egy hangsúlyos etnocentrizmust jelent, sőt esetenként etnikai felsőbbrendűséget vagy elsőbbséget sugall, ami gyakran, de nem föltétlenül, idegengyűlölő eszmeiséghez, radikális nemzeti politikai mozgalmakhoz társul. (SHNIRELMAN, 2002; IVAKHIV, 2005) Az etnikai-kulturális elsőbbség- és felsőbbrendűség-tudat egy fantasztikus, idealizált ősmúlt mítoszaiban elevenedik meg, amelyet a kommunista időszak román állami ideológiájában használt (BOIA, 1999; TOMIȚĂ, 2007) fogalommal protokronizmusnak címkéztünk. A protokronista ideológia a maga misztikus nemzeti őskultuszával – noha nem szükségszerűen – kapcsolódik radikális

¹ Magánbeszélgetések alkalmával nem egy hasonló érdeklődésű ismerősöm kérte ki magának a „pogány” megnevezést, mondván, hogy sértőnek, gúnyosnak és megalázónak érzi; mi több, nem is vallja magát pogánynak.

jobboldali mozgalmakhoz, gyakran összekötve ezeket az újpogány vallásossággal, bizonyos tekintetben politikai vallássá alakítva őket. Szilágyi (2008) a nemzet szakrális voltát hirdető ősmagyar gondolkodást ilyen jelenségként írja le a *civil vallásosság* fogalmai szerint.

Eszmeiség, szociális magatartás és kommunikáció szempontjából az etnopogány irányultsághoz tartozó csoportok diskurzusait az *ellenállás* és – az internet szubverzív jellegétől (vö. CARDONE, 2007; HUBBES, 2010) is különösen felerősített – *szubverzivitás* jellemzi, azaz a domináns politikai, tudományos, egyházi vallási tanok, meggyőzések, szabályok hitelességének megkérdőjelezése, és az azokkal való verbális szembeszegülés. Mint nagyon gyakran a kisebbségi csoportok, a folytonos *önigazolás* kényszerében élnek, és kommunikációs szokásaik is ezekhez az elvekhez igazodva nagymértékben ritualizálódtak, egymás közötti beszélgetéseik és kívülállókcal történő szóváltásaik voltaképpen megfelelnek a Howard (2009) által leírt *szertartásos viták* fogalmának.

Alapelvek tekintetében fontos leszögezni, hogy már kutatásunk kezdeti fázisában, az etno-pogányság fogalmának definiálásakor kiderült, hogy ez a fajta pogányság elsősorban a kelet-közép európai posztkommunista térség és időszak sajátos változata, és éles dichotómia észlelhető a nyugatabbra vagy északabbra működő régebbi és szervezettebb újkori pogány vallásokkal szemben. Míg ez utóbbiakban is fontos a kelta, germán hagyományokra építő tiszta rekonstrukcionizmus elve és valamely nemzeti öntudat (wicca, druidizmus, ásatrú, romuva), e mozgalmak mégis elsősorban liberális szellemiségűek, természetközpontúak, feminista nyitásúak. A keletebbi, etno-pogány irányultságról, amelyhez a vizsgált magyar, de a román, a szláv újpogány mozgalmak, és általában a Kelet-Közép Európában honos nemzeti-pogány szellemiségek is tartoznak, ez nem mondható el: kirekesztőbb, konzervatívabb, nacionalistább radikálisan jobboldali beállítottság jellemzi. (SCHNIRELMAN, 2002; IVAKHIV, 2005; WIENCH, 2010; BAKÓ 2012c; HUBBES 2012a, 2012c) Ugyanakkor fontos különbség észlelhető a nyugati és a keleti típus között a vallásos öntudat és magatartás tekintetében is. Az előbbieket gyakorló hívei büszkén vallják magukat pogánynak. Ezzel szemben – talán a nagyobb múltú szláv mozgalmak kivételével – a kelet-közép európai etno-pogányok nemcsak, hogy nem vallják annak magukat, vagy éppenséggel elutasítják a szerintük megbélyegző címkét, hanem nagyon gyakran – a kortárs vallási szinkretizmus örve alatt, valamely keresztény felekezet kebelében – nem is adnak számot arról, hogy hitbéli meggyőzéseik „pogányosak”. Vagy éppen ellenkezőleg, az igazi kereszténység hitvallóinak tartják magukat. (vö. HUBBES 2012b)

Ennek kapcsán sietek itt leszögezni egy eddig általunk tételesen meg nem fogalmazott észrevételt: már a kutatás kezdeti időszakában feltűnt, majd a szervezett műhelybeszélgetésünkön megerősítést nyert (CSÁJI 2012; SCHLEZÁK 2012) az a paradox helyzet, hogy az etno-pogányság, bármennyire is „népi” jellegű a nevében, elsősorban városi fiatalokat vonzó, értelmiségi körökből induló jelenség. Lényegében *városi újpogányság*, ami egymagában is terminológiai önellentmondás: nem a hagyományos vidéki (latinul: *paganus*) népesség körében terjed, hanem sajátosan urbánus, populáris, média- és technológiafüggő digitális írástudó

ifjúsági (szub)kultúra. A weblapok, hálózatok, közlők, hozzászólók, multimédiális netszövegek vizsgálata erre engedett következtetni, és implicit módon minden publikációnkban megfogalmazatlan alaptételként benne rejlik. (HUBBES, 2012)

Ésszerű megfontolásokból nem térhetek ki minden előző kutatási kérdésünkre, még felsorolásként sem, és a relevánsabbak közül is csak azokat fogom kiemelni, amelyeknek közvetlen hozadéka van a jelen téma számára. Tekintve, hogy kutatásainkat mindenekelőtt felderítő jellegű vizsgálatként végeztük, azaz célunk magának az újpogány jelenségnek a feltérképezése és megismerése volt, az elméleti háttér és a vonatkozó eseti empirikus szakirodalom mentén csak általánosabb kérdéseket fogalmazhattunk meg. Egyes kérdésekre kimerítő, egyértelmű választ adhattunk, másokra csak részben, és olyanok is voltak, amelyek függőben maradtak, további kutatásokra várva, amelyek majd tisztázzák őket. Az alábbiakban az egyes kérdéseket a rá adott lényegi válaszokkal együtt próbálok sűrítetten összefoglalni.

Kiinduló kérdéseink közt vetettük fel, hogy miként kapcsolódnak egyes újpogány csoportok radikális társadalmi-politikai mozgalmakhoz, és hogyan tükröződnek ezek az esetleges kapcsolatok a blogjaikon és más weboldalaikon? Akkori vizsgálataink alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a megvizsgált magyar újpogány/etno-pogány webhelyek (akárcsak a mögöttük rejlő egyének, csoportok) gyakran kapcsolódnak radikális jobboldali ideológiákhoz, mozgalmakhoz, (BAKÓ és HUBBES, 2011; HUBBES, 2011a; 2011b; 2012a; 2012b; ENDES-ÁBRAHÁM, 2012) egyes esetekben explicit módon: jellemző példa a szkíta-hun-magyar ellenállás² weblapja. (BAKÓ és HUBBES, 2011) Egy másik fontos kérdéskör, amit már az indító kutatásunk során – de később is – vizsgáltunk, hogy milyen mértékben határozzák meg önmagukat vallásosként vagy éppen nemzeti-politikai szempontok szerint az ősmagyar, újpogány elveket hirdető tanulmányozott csoportok? Azt figyeltük meg, hogy a vizsgált magyar etno-pogány webhelyeken, ahol kimondott sámán/táltos szertartásokkal, vallási hitelvekkel, szent ősrégékkel találkozunk, ott maguk a működtetők, a résztvevők is inkább vallásosként vallanak magukról, és a nemzeti-politikai aktivizmus csak másodlagos, bár szerves vonatkozás. Gyakran azonban a két diskurzus annyira összefonódik, hogy nehéz őket elválasztani – erre majdnem minden tanulmányunkban akad példa. (BAKÓ és HUBBES, 2011; HUBBES, 2011a; 2011b; 2012a; 2012b; BAKÓ, 2011; 2012b; ENDES-ÁBRAHÁM, 2012) Az újpogány csoportok online aktivitására vonatkozóan kutatási kérdéseink többek között arra vonatkoztak, hogy mennyire használják ki az egyes csoportok az internet multimédiális, hipertextuális és interaktív lehetőségeit. A megvizsgált etno-pogány diskurzusok – példaként a Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevelének megjelenése nyomán kialakult közvitákat megvizsgálva (HUBBES, 2012b; BAKÓ, 2012a) – nagymértékben rituális jelleget mutatnak, jellemző rájuk a „virtuskodás” (vö. PÓCSIK és NAGY, 2009). Arra is kíváncsiak voltunk, hogy milyen különbségek és hasonlóságok észlelhetők az egyes újpogány csoportok web-retorikájában, de még inkább – ezzel a kérdéssel szoros összefüggésben: milyen mértékben, hogyan különböznek e csoportok diskurzusai a főáramú nemzeti

2 www.maghar.gportal.hu

és/vagy vallási diskurzusoktól? Melyek azok a pontok, amelyekben megegyeznek, és milyen alternatívákat érvényesítenek? Úgy találtuk, hogy teljesen általános és egységes vallási és őstörténeti diskurzus még a finnugrizmussal és a keresztény egyház(akk)al a legradikálisabban szembe forduló újpogány közösségek honlapjain sem fellelhető. A kanonizált, vagy hivatalos álláspont(oka)t meghatározó (akadémiai, egyházi, politikai) diskurzusoktól változó mértékben térnek el a nemzetkép, a nemzetvallás egyes elemei – leginkább a nyelv, a származás, a vallás és a temperamentum tekintetében. (HUBBES, 2011b; 2012a; 2012b; 2012c; BAKÓ, 2011; 2012b; ENDES-ÁBRAHÁM, 2012) Végül kimondatlanul, megfogalmazatlanul, a kutatásaink során mindvégig, minden előadásunkban és közölt vagy kéziratban maradt tanulmányunkban arra kerestük a választ, hogy milyen mítoszok, milyen hiedelmek és hitelvek képezik az etno-pogány mozgalmak ideológiai hátterét, és ezek milyen szimbolikában, milyen szövegekben nyilvánulnak meg a kibertérben az egyes csoportok webhelyein? Ez utóbbi kérdéskör pedig átvezet már a jelen írásunk második felébe, az új mitológiához kapcsolódó kérdések bevezetésekor visszatérünk rá.

A kutatás eredményei

a) A főbb etno-pogány webhelyek számbavétele

Kutatásunk számára a vizsgálódásaink anyagát magyar vonatkozásban az újtáltos vezető személyiségek, alternatív mitológiák, vallási tanok (Arvisura, Yotengrit, Tengri Babba, Tamana, párthus/ősmagyar kereszténység) körül szerveződött közösségek, csoportok vagy akár szervezetlen, ad-hoc vitázók webhelyei, blogjai, portáljai, fórumai képezték, de ugyanakkor az utóbbi évtizedekben megerősödött alternatív történelem-szemléletű, protokronista vagy misztikus ideológiák hirdetőinek online hálózati diskurzusai érdekeltek. Ezeket az elméleteket több tanulmányban is, előadásban is bemutattuk, érintettük. (vö. HUBBES és BAKÓ 2011; HUBBES 2011a; 2011b; 2012a; 2012b; 2013; BAKÓ 2011; 2012a; 2012b; ENDES-ÁBRAHÁM, 2012)

A magyar újsámán/újtáltos netcsoportok, vagy újabban közösségi hálózatok³ leltára, a teljesség igénye nélkül, sok olyan webhely nevet tartalmaz, amely a magyar nyelv szakrális jellegére utaló szójátékokra épül – ilyen a *Magtár*; a *Magok Vagyunk* blog⁴ – vagy a magyarok történelmére, mitikus őseire utal: a *Magyarságtudományi Intézet*⁵; a *Magyar Harcos*, a *Máriaországa.hu*⁶ avagy éppen mitikus ma-

3 <https://www.facebook.com/MagyarTaltos>; <https://www.facebook.com/pages/Yotengrit-Klub/>; <https://www.facebook.com/tuzmadar.dobkor>; <https://www.facebook.com/ŐsforrásIskola>; <http://facebook.com/Istvan.Somogyi>; <http://facebook.com/zsaratnok>

4 <http://magtar.atw.hu/>; <http://magokvagyunk.blogspot.com/>

5 <http://www.magtudin.org/index.htm>

6 <http://magyarharcos.hu/>; <http://www.szittyta.com/>; <http://jaszvitez.5mp.eu/>; <http://csaba-vezer.freeblog.hu/>; <http://www.hunmagyar.org/tor/vallas.html>; <http://osmagyar.kisbiro.hu/>; <http://hunhir.hu/>; <http://mariaorszaga.hu> (megnevezése félrevezető, a sugalmazottól eltérően nem katolikus vonatkozású); <http://maghar.gportal.hu> (szkíta-hun-magyar ellenállás) de még a <http://kurultaj.com> is ide számítható

gyar történelemként tünteti fel tartalmát és címében egy „szent” hely (hegy) nevét viseli: *Dobogó*.⁷ Egy egész sor weboldal, blog, fórum egyházként vagy vallásként határozza meg önmagát⁸ és már nevében feltünteti a „sámán” vagy a „táltos” címet.⁹ Azok pedig, amelyek nevükben a „*Yotengrit*”¹⁰ vagy „*Arvisura*”¹¹ szavakat vagy ezekre utaló elemeket tartalmaznak, sajátosan magyar vallási jelenségeket fednek – mindkettő táltos/sámán szellemiségre épül, magyar protokronista mitikus elméletekkel és New Age hatásokkal keveredve. A *Tamana*¹² hasonlóképpen egy tipikus protokronista elmélet, amely a magyarok történelem-előtti világ-benépesítő, világművelő szerepét propagálja a „Kárpát-azonos” földrajzi nevek elve alapján.

b) Mítoszok és diskurzusok

A nemzeti pogány mitológia vezérfonalát alkotó gondolatokat a korábbi kutatásokból született publikációkban többször is megkíséréltem összefogva bemutatni (HUBBES 2011a; 2011b; 2012a; 2012b), itt most csak egy nagyon szűkszavú felsorolással vezetem be őket, majd a cikk második felében visszatérek, több figyelmet szentelve rájuk. Az etno-pogány szellemiség egyik központi kérdése különös módon – vagy talán természetesen – az eredet kérdése: a hivatalos uráli, finnugor tétellel szemben, a magyarok óázsiai nép(ek)től és/vagy a suméroktól, hunoktól, szkítáktól, pártusoktól, szabirotól (BADINY Jós, 1998; BOBULA 1961; GÖTZ, 1990; KISZELY 2001; PADÁNYI, 1989; PAP, 1999) vagy – más, újabb elméletek szerint – ősi elő-európai (kárpát-dunai) populációktól (CSER és DARAI, 2005, 2007) erednek, de még érdekesebb a misztikus, földönkívüli, elveszett földrészről való származás hite, amit az *Arvisura* (PAÁL, [1972], 1998) hirdet. Fontos szerepe van a nyelvnek önmagában is: magyar nyelv őrzi az (emberi) ősnyelv legrégebb alakját a maga eredeti tökéletességében (KISS, 1999, 2004; VARGA Cs., 2001; 2002; 2003, 2004; VÉGVÁRI, 2000), és ennek a nyelvnek a jellegzetes tiszta logikája alapján, a magyar rovásírás volt a legelső írásforma, amelyből az összes többi ábécé később kialakult (VARGA G. 1999; VARGA Cs., 2001; RUZSINSZKY, 2000) – következésképpen a magyar nép a közvetlen leszármazottja a történelem előtti ősműveltségnek, míg a többi népek belőle ágaztak és korszosultak el (VÁMOS-TÓTH, é.n.; VÁMOS-TÓTH és PAPOSI-JOB, 2005). Ugyancsak a magyarok az igaz vallás letéteményesei, őrizői, kétszeresen is: Egyrészt ők azok, akiktől ered az igazi (pártus) „kereszténység

7 <http://www.dobogommt.hu/dobogo/main.php>

8 <http://www.osmagyaregyhaz.hu/>; <http://netudki.mezoka.com/egyhazi/index1.html>; <http://nimrod-rendje.lapunk.hu/>; <http://magyaristentudat.webs.com/>; <http://magyarvallas.hu/>; www.arpadegyhas.hu

9 <http://www.taltos7.hu/>; <http://taltosonline.hu>; <http://www.taltossaman.hu/>; <http://vhk.saman.org.hu/>; <http://vhk.saman.org.hu/>; <http://osszefogas.ewk.hu/taltos>; <http://zaratnok.org/>; <http://tuzmadartaltos.hu/>; <http://www.taltosbarka.hu/barka/>;

10 <http://www.yotengrit.hu/> (megszűnt); <http://www.yotengrit.com/>; <http://www.yotengrit.org/>; <http://tengri.hu>;

11 <http://arvisura.freeweb.hu/lib/barasits.htm>; <http://arvisura.lap.hu/>; <http://www.arvisura.van.hu/> (*Anyahita hunlapja*); <http://arvisura.blogter.hu/>; <http://xoomer.virgilio.it/terembura/startlapok/ujstartlap.html>

12 <http://www.maghar.hu/tamana/>; <http://tamana.gportal.hu/>

előtti kereszténység”.¹³ Annak dacára, hogy erővel „kereszténységre térítették”, a magyarságnak mégis sikerült megőriznie hitét, és fenntartania a szakrális életrendet a Kárpát-medencében az elmúlt ezredév során – a néphagyományokban átmentett csillagismeretnek köszönhetően. (PAP, 1999; 2000) Másrészt, ugyancsak az igaz tudás fennmaradását köszönhetjük a néphagyománynak az eredeti sámáni ősvallás (vö. Arvisura: PAÁL, 1972/1998) vagy a táltoshit rejtve-megőrzése révén, amely utóbbit különösképpen a Yotengrit tanaiból (MÁTÉ, 2004-2007) lehet megismerni. Az első királya, Szent István által Mária Szűzanyának, a Boldogasszónynak (az ősi pogány magyar Babba istennő új arcának) (FALVAY, 2001; MOLNÁR, 2001) felajánlott Magyarország örökös szent küldetése az, hogy a Fény és az Igazság őrizője legyen, a Szent Korona misztikus programja révén. (PAP, 1997; 1999) Ezen fölül, szellemi hídként kell összekötnie Napkeletet a Nyugattal, mindközben pedig megvédenie az egyetemesen központi jelentőségű Kárpát-térseget úgy a keleti népek betöréseitől, mint a nyugati imperialista hatalmak agresszív terjeszkedésétől. (BALOGH, s.a.) Ezeknek a történelmi mítoszoknak számtalan (néha akár egymást is kizáró) változatuk van. Nemcsak a kimondottan hitbéli vonatkozásokban vallásos jellegűek, mint amilyen a pártus Jézus meg a Szent Korona tana, a Pilis-szívcsakra, (ARADI, [2013]; PAP, 1990) az Anyahita – Boldogasszony – Babba-Mária kultuszok (FALVAY 2001; MOLNÁR 2001), a táltos-hiedelmek, hanem a mitikus történelem, az idealizált ősök kultusza is erős vallásos színezetet kap, gyakran a fundamentalizmusig fokozott meggyőződéssel.

Összességében tekintve, azt lehet állítani, hogy az etno-pogány jelenség úgy vallási mozgalomként, mint nemzeti-politikai ideológiaként (a kettő szoros összefonódásával) szervesen illeszkedik a posztkommunista Közép-Kelet Európa szellemi újra-mitologizálódásába; és erőteljesen jelen van a kibertérben, amelynek sajátos web2.0-ás személyközi, szervezeti, hálózati kommunikációs eszközeit hozzáértéssel használja szubverzív diskurzusaiban belső érintkezésre és eszméinek külső terjesztésére egyaránt. Az újpogányság a radikális jobboldallal és más marginális szerveződésekkel együtt jelentős módon befolyásolhatja a társadalom mozgásait, miközben nagymértékben hozzájárul egy új nemzeti mitológia kialakulásához, és következésképpen egy átformált nemzeti-társadalmi önkép mind szélesebb körű terjedéséhez.

A tervezett magyar újmitológiai kutatás

Mitológiai alapok

A nemzet önképe a kulturális (vagy kollektív) emlékezet mitikus történeteiből épül fel. Assmann szavaival „a mítosz: megalapozó történeté sűrített múlt” (2004, 78) amely jelentéssel ruházza fel a történelem eseményeit, így a közösség önképének is értelmet ad. A kulturális emlékezet egy nép egy nemzet kollektív

---

¹³ Eszerint maga Jézus is bizonyára egy pártus herceg volt, aki a világnak a Fény üzenetét hozta, amit a „zsidó biblia” meghamisított. (BADINY Jós, 1998, 1976/2006)

azonosságtudata, amelyet az emlékezésből, képzeletből, elbeszélésekből és mítoszokból megalkotott múlt képvisel. (HALL, 1990) Az ilyen történeti elbeszélések akkor működnek megfelelően, ha valódi (vagy az objektív történelemtudománnyal szemben valódinak érzékelt – még ha nem is annak szánt) mítoszokként mitomotorikus szerepet töltenek be (ASSMANN 2004, 75-76, 79-80).

Noha az akadémiai szintéren a tizenkilencedik század óta állóháború zajlik az elfogadottabb finnugor alapelmélet és az úgynevezett törökös vagy turáni elméletek képviselői között, a vita az utóbbi évtizedekben messzire kiáradt a tudományos szakmai körök keretein túlra, és mélyen átította a nyilvánosság diskurzusait, érzelmi, pontosabban hazafiassági kérdéssé élesítve a magyar eredet kérdéseit. Ennek téje a nemzeti önkép és öntudat, legmarkánsabb szerepe pedig a nemzeti eredetmítoszokban tud megnyilvánulni. Ezen a téren zajlik jelenleg a paradigmaváltás. A 19-20. században megszilárdult, a történelem- és nyelvtudomány által támogatott nemzeti eredetmítoszokat egy sokkal töredezetten, ám változatosabb, gazdagabb – ugyanakkor képzelet- és érzelemdúsabb – ősmítológia felől érik támadások. A nemzeti újpogány szellemiség hívei a magyarság eredetét, a történettudományi eszközökkel nehezebben megközelíthető őstörténetét magyarázó történeteket emelik át nemzetkép-erősítő mitológiai síkba, a nemzet újraszentelésére irányuló igyekezettel. A sokrétű, sokirányú új magyar mitológia áttekinthetetlenül gazdag forrásanyagait több különböző minőségű honlap és portál szabadon elérhetővé teszi az érdeklődő nagyközönség számára – kiemelkedő közöttük a *Kincsesláda*¹⁴ – a kutató számára is igazi kincstárat jelent. Az alábbiakban a kutatásunk során eddig megismert új mitikus történetek, olykor a tudományosság igényével fellépő alternatív narratívák közül szeretnék hármat vázlatos leltárba foglalni és esetleges összefüggéseikre rávilágítani.

Mitopoézis: az alapozó mítoszok

Az Arvisurák

Az egyik legismertebb mitikus világ, az Arvisura (Igazzszólás) – alcíme szerint: *Regék a hun és a magyar törzsszövetség rovásírásos krónikájából*. A hatalmas, másfél ezer oldalas munkát Paál Zoltán (1913-1982) *rovásámán*, ózdi kohász írta évtizedeken keresztül, aki állítása szerint a második világháború során nyert beavatást Szalavárá Tura, a szovjet Vörös Hadseregben ejtőernyősként szolgáló manysi (vogul) sámántól. Alább Lakatos Zoltán (1998) összefoglalója nyomán megfogalmazott, internetes rajongói oldalon közölt kivonatból¹⁵ idézek:

„Az Arvisura egy nagy terjedelmű, összefüggő, térben és időben igen nagy távolságot átfogó, jelentős irodalmi alkotás, amely a magyarság évezredes

14 <http://www.kincseslada.hu/kezdo.htm> – Hasonló, bár szegényebb anyagot vonultat fel a Magyarságtudományi Intézet honlapja: <http://www.magtudin.org/>; vagy a Magyarok Világszövetsége által patronált Magyarságtudományi Füzetek honlapja: http://www.mvsz.hu/mtf/mtf_00.html.

15 <http://tumulus.hupont.hu/14/arvisura>

regevilágán keresztül mutatja be a magyar nép régmúltját. Közelebről: a 24 Hun Törzsszövetség sámánjainak rendszeresen írt és őrzött hagyománya. Műfaját nehezen lehetne beazonosítani, leginkább a rege világához áll közel. A monumentális, mégis egységes történeti rendszer, amely e munkát olvasva elénk tárul, a történelem előtti, számunkra már mitologikus időkből szinte napjainkig vezet. Az Arvisura története az elsüllyedt őshaza földjén, Ataiszon kezdődik, amely ősföld hasonló a Platón által leírt Atlantiszhoz, azzal mégsem ugyanaz. A rege szerint innen kerültek a hunok Mezopotámián keresztül Ordoszba, ahol időszámításunk előtt 4040-ben megalapították a 24 törzsből álló szövetségüket. A »Palócok Regevilága« a 24 Hun Törzsszövetségbe tömörült törzsek életét írja le nemzedékről nemzedékre, Kr. e. 4040-től Kr. u. Mátyás királyig, illetve Mária Teréziával bezárólag. E hatalmas ívű mestermunka évezredek fog át, logikus rendbe sorolva azokat az eseményeket, amelyek a minket ma körülvevő világot létrehozták, bár némiképp más alapállásból, mint ahogyan azt az iskolában tanulhattuk. Másrésről az Arvisura egy beavatott ember különös hagyatéka. Az Arvisura-ban egy olyan őstörténet tárul elénk, amely évezredek átfogó krónikát ad azokból az időkből, amelyekből nincsenek írásos emlékeink, vagy ha vannak is, egészen más alapállásból mutatkoznak meg nekünk.” (KRÁLITZ, é.n.)

Az Arvisura, avagy Igazszólás – ahogy címe is jelzi,¹⁶ a magyarok *igazi történetét* regéli el, a Szíriusz csillagról betelepült, majd a hatezer évvel ezelőtt elsüllyedt csendes-óceáni Ataisz földrésről szétszóródott ősökét, akik világszerte hatalmas birodalmakat és kultúrákat alapítottak. Ez az ősi regékéhez hasonlatos, sokszor nehezen követhető nyelven megírt munka hiteles alapító eredetmítoszként működik, több újtáltos csoport szellemiségének is szolgáltatja alapját, és a legkülönbözőbb etno-pogány irányultságú honlapokon örvend népszerűségnek. Itt csak néhány példával sorolok: ilyen *Anyahita hunlapja*,¹⁷ a Magyar Ellenállásért Csoport honlapja,¹⁸ a Nimród Fiainak Rendje,¹⁹ a Terembura portál,²⁰ vagy akár az Értékkeresők hálózata²¹ és számos más csoport a facebook vagy iWiW közösségi hálózatokon. Kiemelendő ellentmondásossága, hogy bár a turáni vonalas ősmagyar körökben is nagy népszerűségnek örvend, a mitikus elemek mellett letagadhatatlanul finnugor elemekből építkezik:²² kezdve a szerzőt az ősi titokba beavató manysi rovósámán alakjától, a medvetoros néprajzi jellegzetességeken át, egészen a főbb istenségek nevéig.

---

16 Akadémiai oldalon, hosszabb elemző cikksorozat olvasható róla Klima Lászlótól a *Nyelv és Tudomány* honlapjához társult *Rénhírek* blogon: <http://renhirek.blogspot.hu/search/label/Arvisura> (Klima, 2009-2010).

17 <http://www.arvisura.van.hu/>

18 <http://mecs.uw.hu/>

19 <http://nimrod-rendje.lapunk.hu/>

20 <http://xoomer.virgilio.it/terembura/startlapok/ujstartlap.html>

21 <http://ertekkeresok.network.hu/>

22 Eredetét tekintve nagyon sok vita zajlik, még etno-pogány körökben is – több kritikusa szerint az Arvisura egy szovjet diverzió, magyarellenes gúnyírat, manipulatív finnugor összeesküvés (vö. FRIEDRICH, 2011; SZÁNTAI, 2005).

A Yotengrit

A *Yotengrit* egy hasonló mitopoetikus rendszer, Máté Imre (1934-2012) költő és táltos (vagy bácsa) sajátos vallási-bölcseleti műve. Ő alapította az azonos nevű, rövid életű (2007-2009) bejegyzett újpogány egyházat Magyarországon, és haláláig ő volt vezetője (főbácsája) is. Máté Imre nem saját alkotásának tekintette a *Yotengrit* könyveit (2004, 2005, 2006, 2007), hanem elmondása szerint csak lejegyezte a táltosok élő hagyományát. A *Yotengrit* második kötetének előszavából idézve, a könyv „a rábaközi tudók (sámánok) szellemi hagyatékát adja közre. Nyugat-Magyarországon, elsősorban a Rábaközben, Szigetközben, Csallóközben, a Hanságban létezett egy ún. „szubkultúra”, tehát egy zárt, konspiratív jellegű közösség, mely a 20. századig tudatosan ápolta a magyar táltosok hagyományát, a BÜÜN-nek nevezett vallás bölcseletét, etikáját, teológiáját, jog- és orvostudományát, valamint az ősök történelmi emlékezetét. (...) A BÜÜN vallás, melyet őseink eredeti, sámánista alapokra fejlődött vallásának tekinthetünk, duális bölcselet jegyében érett tételes vallássá. Duális filozófiai rendszere a nőstény, illetve a hím princípiumok egyensúlyára épült föl, melyet az „ikertörvény” vagy „iker forgószél” jelképez.” (MÁTÉ, 2005/2006:II:5)

A vallás hívei szerint a rábaközi táltos sámánok²³ a jégkorszak óta halmozódó rejtett tudást örökítették át korunkra, az egyedüli hiteles magyar szellemiséget. A *Yotengrit* – noha feltűnően New-Age hangulatú szellemben – a béke, szeretet és harmónia vallásaként határozza meg magát („Ne bánts, ne árts, istápolj, segíts!” – 2004/2006:I:108). Másrészt viszont tanait előszeretettel használják a radikálisabb nemzeti szellemiségű csoportok, honlapok is.²⁴ A *Yotengrit* tartalmazza továbbá az elhíresült nyirkai jóslatot (2005/2006:II:196-201) – egy allegorikus és erőteljes apokaliptikus nyelvezetű, nostradamusi stílusú jóslat-sorozatot Magyarország és a világpolitika jövőjéről, amely a vallástól elszakadva gyakorlatilag önálló életre kelt, különösképpen az összeesküvés-elméletektől hangos weboldalon.²⁵ A *Yotengrit* tana, amint teljes megnevezése: a Tengervégtelen Ős-Szellem sugallja, többek között az ősi *tengrizmus*ból – a közép-ázsiai török népek körében még ma is élő vagy újraélesztett sámáni vallásból – eredeztetni gyökereit. (2004/2006:I:55) Ez tökéletesen beágyazhatóvá teszi a vallást a turáni vonal szellemiségébe, annak dacára, hogy egyes szerzők rejtett, vagy épp nyílt és rosszhiszemű finnugrizmussal vádolják. (PAPP, 2006; SZAKÁCS, 2007)

23 Fontos megjegyezni, hogy bizonyos hasonlóságok ellenére a sámán és a táltos nem ugyanaz. A „szokásos” hitelvi és tekintélyelvi nézeteltéréseken túl, a kérdés etno-pogány közösségek közötti vitákban különleges jelentőséggel bír, és gyakori kölcsönös vádaskodások vagy gúnyolódások forrásául szolgál. (NIBIRU, é.n. http://nibiru.hu/magyar/080411_8000samandob.htm; Máté, 2005/2006:II:5)

24 Példa gyanánt: <http://maghar.gportal.hu>; <http://szkitahun.wordpress.com/>

25 Példa: <http://katalizma.info/>

A Tamana

Kevésbé ismert ugyan, és nem képezi önálló vallási mozgalom doktrinális alapjait – a *Tamana*. Elméletét Vámos-Tóth Bátor (1928-2006), az Egyesült Államokban, a Hawaii szigeteken élt magyar emigráns földrajztanár alkotta meg és terjesztette, egyre növekvő követőtáborral nyerve meg tételeinek. Ez az elmélet azt hirdeti, hogy létezett egy ősi, özönvíz előtti emberiség, amelynek fő szálláshelye a Kárpát-medence volt, és ennek az ősi emberi műveltségnek a hordozói az ősmagyarok voltak, akik elterjesztették ezt szerte az egész földgolyón. (VÁMOS-TÓTH, é.n.; VÁMOS-TÓTH és PAPOS-JOB, 2005) Ezért lehet oly sok egyezést találni mindenfelé az öt földrész helynevei, szavai vagy jelei között. A szerző így vall kutatásáról: „A TAMANA nevek szerkezet-felépítési adatai, visszavisznek bennünket az idő körvégtelenjéből érkező örök-emberi értelem, azaz a homo-semper alkotta magas szintű műveltségek múltjába, melyek távolbamenően megelőzték az eddig legősibbnak vélt kőrösi, szuszai, indus-völgyi, mezopotámiai, egyiptomi, kínai és közép-amerikai műveltségeket. Az öt földrész 190 országából és tájáról egybegyűjtött 7600 háromtől-hat magánhangzóra terjedő névképletek mindegyike egyezik a Kárpát-medencei földrajzi nevekkel, és 60%-ban az ott lévő magyar családi nevekkel is – ami egyedülálló az egész világon. És még egy érdekesség: minél messzebb megyünk vissza az időben, annál több magyar-azonos névszerkezetet lehet találni. A Tamana kutatás üzenete, az Emberi Értelem időtlenségét és egy réges-régi, egyetemes kultúra fennmaradt Ősi Nagyságát hirdeti, amelynek nem tudjuk nevét, nem tudjuk hogyan nevezték a régmúlt időkben. Azt tudjuk, hogy ennek az Ősi műveltségnek az öt földrész 190 országában-táján fennmaradt 7600 név-szerkezete mind ott van a Kárpát-medencei földrajzi nevekben és 60%-ban a magyar családnevekben is.” (VÁMOS-TÓTH, é.n., o.n.)

A Kárpát-azonos névszerkezetek kutatása, a *Tamana* szellemiségével, merész elméletével és lehangoló földrajzi, toponímiai adattárával jelentősen erősíti a hasonló fogantatású és üzenetű magyar protokronista mítoszok kijelentéseit – különösen a magyar ősi gyöknyelvre (VARGA, 2005) meg a kárpát-medencei őseredetre (CSER és DARAI, 2005) vonatkozó narratívákat, és áttételesen az Arvisura ataiszi kirajzás-elméletével is egybecsendül.

A felderítésre váró új mítoszok

Fentebb csak azokat a mitikus narratívákat mutattam be, amelyekkel korábbi kutatásaink során részletesebben foglalkoztam. Az előző rész leltárában számba vett többi mitikus történelmi diskurzus éppolyan fontos – egyesek akár jelentősebbek is –, mint e három ismertetett rendszer. Azonban, tekintve a tanulmány ésszerű korlátait, nem vállalkozhatok mindegyikük hasonló leírására, mindössze gyors emlékeztető felsorolásukra szorítkozom.

A regevilág más történetei többnyire ugyancsak a magyarság eredetének kérdése körül forognak, a régebbiről is ismert sok sumer, törökös, iráni vagy turáni jellegű eredetelmélet mellett kiemelendő az újabbban teret hódító, protokronista

szemléletű kárpát-medencei származás elmélete. Az előbbiekhöz hasonlóan, igen gyakran szaktudományos értekezések formájában előadott és megvédett érvelések szerint a magyarság a későújkori Kárpát-Dunai térség proto-európai műveltségének szervesen továbbélő népe – ezt a tételt leginkább Cser Ferenc és Darai Lajos szerzőpáros munkái képviselik. (vö. CSER és DARAI, 2005, 2007) Ennek az elméletnek a segítségére siet a Czuczor-Fogarasi gyökszótárának elvére építő ősnyelv-elmélet, amelyet olyan szerzők képviselnek, mint Varga Csaba, aki Dél-Kelet / Közép-Kelet Európa ugyanezen térségében bontakoztatja ki a kókor élő nyelvét őrző magyart, és a rováson keresztül a jelenlegi írásrendszereket is (VARGA, 2001, 2003, 2004, 2005); de nem kevésbé meghatározó Kiss Dénes (1999; 2004), Marác László (2002; 2007), Varga Géza (1999), vagy Végvári József (2000) nyelvelméleti, nyelvtörténeti munkássága sem.

Kevésbé eredet-központúak, inkább misztikus-vallásosak azok a mitológiai építmények, amelyek a magyarság ősvallásának vagy üdvtörténeti sorsának kérdéskörével foglalkoznak. Badiny Jós Ferenc *magyar egyháza* szorosán kötődik az eredettörténethez és a nyelvelméletekhez egyaránt: voltaképpen a sumer-magyar azonosság részeként, a pártusok fejedelmi vonalából származó Jézus magyar voltát hirdette, akinek tanításai, mint a tudás népétől eredő szerves őstudás egyedül menthetik meg a világot (BADINY JÓS, 1982; 1998; 2006). Jelentős szerepe van a csillagövi jegyek népmesei-népművészeti anyagában megőrzött ősi asztrálmítoszok elméleteinek, amelyet Pap Gábor iskolája képvisel (PAP 1999, 2000; MOLNÁR, 2003; VÉGVÁRI, 2000), és amelytől elválaszthatatlan a magyar Szent Korona tana, (BADINY JÓS, 1986; PAP 1997, 1999; SZÁNTAI, 2010a; 2010b) valamint a Pilis-Dobogókő szívcsakra szakrális földrajza. (ARADI, [2013]; PAP, 1990) Az istenanya-kultusz erőteljes feleledése (BADINY JÓS, 2006; FALVAY, 2001; MOLNÁR, 2001; PAP, 1999) ismerhető fel az egyre népszerűbb Anyahita, Babba Mária, Hét Boldogasszony ünnepelt alakjainak, amely jelenség nemcsak a katolicizmus, de a protestáns felekezetek körében is észlelhető.

Végül, előrevetítésképpen

Számos kérdést kell megválaszolnia az elkövetkezendő kutatásoknak, és van olyan, amit maga a vállalkozás vet fel: nevezetesen, hogy eleve miért érdemes vizsgálni az új mitológia (ki)alakulását? Válaszképpen megkockáztatom, hogy az eddigi vizsgálatok fényében, bármennyire marginálisak is legyenek maguk az újpogány, etno-pogány mozgalmak, azok a mitikus narratívák, amelyekre, amelyekből építkeznek sokkal szélesebb elterjedtsége és társadalom-szellemiségi befolyása van, különösen a populáris kultúra és a világháló mindenütt-jelenválósága folytán – így számbavételük, rendszerezésük, alapos megismerésük elengedhetetlen a mai magyar társadalmi folyamatok jobb megértéséhez. Az ismertett mítoszoknak, megtalált és kitalált népi, vallási hagyományoknak nagyon sok érintkezési pontja, átfedési területe van egymással, de számtalan ellentmondás is feszül bennük, nemcsak a hivatalos, „állami” kanonizált narratívákkal szemben,

hanem kölcsönösen egymás felé is. Ugyanakkor, nem szabad elfelednünk, hogy a felsorolt regés történetek nemcsak pusztán szövegek, hanem – mint minden eredetmítosz, ami egy nép kulturális emlékezetének működtetője, éltetője – társadalom-alakító diskurzusok. A mai magyar közéletet átítató feszültségek, hagyományélesztő mozgalmak, ünnepi rendezvények, társadalmi elégedetlenségek, hétköznapi történések, morális közhangulat-változások sok jelenségének hátterében hatnak ezek a mítoszok.

Másrészt, a bevezetőben felvetett kérdéssel is összecsengve, ez a folyamat, amelynek során az ősvalláskutatásból új vallás(ok) fakad(nak), nemcsak egyes régi mítoszok egymástól elszigetelt újraéledéséről, vagy átalakulásáról-átértelmeződéséről szól, hanem egy éppen zajló nagyszabású paradigmaváltás közepében találjuk magunkat. Az összetett jelenségkomplexus azt sugallja, hogy valami másképpen történik most, az ezredforduló körüli évtizedekben, mint az elmúlt század során. Miért most tetőzik ez a napjainkban észlelhető mítoszképződési folyamat? Mi az, ami másképpen alakul ebben a mitológiai paradigmaváltásban, – a korábbiakhoz képest? Mennyire illeszkedik ez a világ újraravárlásának földi léptékben ható folyamataihoz? Mennyire indokolja a közép-kelet európai hasonló újpogány mozgalmak előretörése? Miben egyezik és miben más azokkal összevetve? Mítoszokat, sőt egész mitológiai rendszereket kell összehasonlítani nemcsak magyar, de nemzetközi vonatkozásban – és ehhez igen jó módszertani eszköznek ígérkezik a Kapitány házaspár összehasonlító mítoszelemzési útmutatója. (2001) De szükség lesz a kérdések megválaszolásához a vallási antropológia, a történettudomány, a régészet, a társadalom-lélektan, a nyelvtörténet, a kommunikációtudomány és a kognitív tudományok megannyi vizsgálati eszközére. A ránk váró, több tudományterületet is átívelő kutatási feladat évekre, de talán évtizedekre szóló kihívás elé állít. Én szeretném ebből a kutatómunkából eróm és lehetőségeim szerint kivenni a részem – de nem egy emberre szabott teher ez... Örömmel venném kollégák csatlakozását az új magyar mitológia esedékessé vált kutatásának elkezdéséhez.

Irodalom

ARADI Lajos

2013 A Pilis titkai, avagy mi is az a Pilis-rejtély? előadássorozat. *A Pilis-rejtély*.
Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://apilis.fw.hu/>

ASSMAN, J.

2004 *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*.
Budapest, Atlantisz.

BAKÓ Rozália Klára

2011 Computer-Mediated Identities: Ethno-Pagan Organisations on the Web.
In: DRULĂ, G., ROȘCA, L. és BOICU, R. (eds.): *Proceedings of the International*

- Conference on "The Role of New Media in Journalism." Bukarest, Editura Universităţii din Bucureşti. 171-180.
- 2012a Online retorika mítoszon innen és túl. In: HUBBES L. A. (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). 11-16.
- 2012b Visual Rhetoric in Virtual Spaces. *Acta Universitatis Sapientiae. Philologica*. 4. (2) 385-394.
- 2012c Visual Rhetoric in Virtual Spaces. előadás. *The 1st Conference "Discourses of Space"*. Sapientia EMTE Csíkszereda, 2012. március 30-31.
- BAKÓ Rozália Klára és HUBBES László Attila
2011 Religious Minorities' Web Rhetoric: Romanian and Hungarian Ethno-Pagan Organizations. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 10. (30) 127-158.
- BADINY Jós Ferenc
1982 *Nyelvtudomány és őstörténet*. Buenos Aires, Szerzői magánkiadás.
1998 *Jézus király – A pártus herceg*. Budapest, Ősi Örökségünk Alapítvány.
1976/2006 *Ballada*. Budapest, Magyar Ház.
- BALOGH Sándor
é.n. *A Szent Korona, Koronázás és a magyar küldetés*. Letöltés ideje: 2010.10.06.
Webcím: http://www.magtudin.org/Szent_korona%201.htm
- BOBULA Ida
1961 *A sumér–magyar rokonság kérdése*. Buenos Aires, Editorial Transsylvania.
- CARDONE, D. E.
2007 *Programming the Apocalypse: Recombinant Narrative in Cyberspace*. University of Southern California. Letöltés ideje: 2012.10.29. Webcím: <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll127/id/589514>
- CSER Ferenc és DARAI Lajos
2005 *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében*. h.n. Fríg Kiadó. [Pilisszentiván]
2007 *Az újkőkori forradalom népe*. h.n. Fríg Kiadó. [Pilisszentiván]
- BOIA, Lucian
1999 *Történelem és mítosz a román köztudatban*. Bukarest-Kolozsvár, Kriterion.
- CsÁJI László Koppány
2009 Az alternatív történelem és a felújított ősvallás zsákutcái (lejegyezte Bordás Barnabás). *Fontolva haladó (IGEN)*, november 15. Letöltés ideje: 2012.10.29., Webcím: <http://fontolvahalado.igen.hu/1082-az-alternativ-tortenelem-es-a-felujitott-osvallas-zsakutcai--interju-csaji-laszlo-koppany-kulturalis-antropologussal.html>
- 2012 A New Age, a neopogányság és a keresztény megújulási mozgalmak eszmerendszereinek keveredése egyes új vallási mozgalmak jelképrendszerében és az internet szerepe közösség-konstrukciójukban. In: HUBBES L. A. (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). 17-66.

ENDES-ÁBRAHÁM Ibolya

2012 A magyar etno-pogányok és a jobboldali eszmék. In: HUBBES L. A. (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). 67-81.

FALVAY Károly

2001 *Boldogasszony. A női szerep a magyar hitvilág tükrében*. Budapest, Tertia.

FRIEDRICH Klára

2011 Az Arvisura egy magyarelleses gúnyirat. In: FRIEDRICH Klára és SZAKÁCS Gábor: *A Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig*. Budapest, Regiszter Kiadó. 104-106.

GÖTZ László

1990 *Keleten kél a nap*. Budapest, Népszava.

HALL, S.

1990 Cultural Identity and Diaspora. In: RUTHERFORD, J. (eds.): *Identity: Community, Culture and Difference*. London, Lawrence and Wishart Ltd. 222-237.

HOWARD, R. G.

2009 An End Times Virtual „Ekklesia”: Ritual Deliberation in Participatory Media. In: WALLISS, J. és NEWPORT K. G. C. (eds.): *The End is All Around Us: Apocalyptic Texts and Popular Culture*. London, Equinox Publishing. 198–218.

HUBBES, László Attila

2010 Új magyar eszkatológia: apokaliptizáló retorika a világhálón – Néhány magyar nyelvű összeesküvés-szemlélet alapú honlap retorikai és szemiotikai tartalomelemzése. In BALOGH F. A. és mtsai. (szerk.) *Újrateremtett világok. Írások Cs. Gyimesi Éva emlékére és életművének bibliográfiája*. Budapest–Kolozsvár, Argumentum Kiadó. 413-420.

2011a Ethno-pagan Groups’ Web Rhetoric. In: BAKÓ, R.K. (szerk.) *The Chair: Visual Encounters with Power. Székek: Vizuális találkozások a hatalommal*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület. 102–111.

2011b Ancient Voices: A Contrastive Study of Romanian and Hungarian Ethno-Pagan Blogs on the Net. In: DRULĂ, G., ROȘCA, L. és BOICU, R. (szerk.): *Proceedings of the International Conference on “The Role of New Media in Journalism.”* Bukarest, Editura Universității din București. 181-206.

2012a Lázadó ősök – pogány fiatalok? Magyar újpogány közösségek kommunikációs rítusai a világhálón. In: HUBBES L. A. (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). 95-114.

2012b Ritual Deliberations around Mythic Narratives in Online Ethno-Pagan Communities. In: BAKÓ, R. K. és mtsai (szerk.): *Argumentor III. Proceedings of the third international conference on Argumentation and Rhetoric*. Debrecen, Partium Press. Oradea – Debrecen University Press. 259-294.

- 2012c Overlapping Empires. Sacral Geography, Cyberspace. előadás. *The 1st Conference "Discourses of Space"*. Sapientia EMTE Csíkszereda, 2012. március 30-31.
- 2013 Romanian Ethno-Paganism: Discourses of Nationalistic Religion in Virtual Space. In: SIMPSON, S. és AITAMURTO, K. (szerk.): *Modern Pagan and Native Faith Movements in Central and Eastern Europe – Anthology*. Durham, Acumen. 213-229.
- 2012 (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME).
- IVAKHIV, A.
2005 „Nature and Ethnicity in East European Paganism: An Environmental Ethic of the Religious Right?” *The Pomegranate* 7.(2) 194-225.
- KAPITÁNY Ágnes és KAPITÁNY Gábor
2001 Modern Mitológiák. *Kultúra és Közösség*. 2000/4. – 2001/1. 127-145.
- KISS Dénes
1999 *Bábel előtt. Isten nyelve avagy képességünk a magyar nyelv*. Miskolc, Miskolci Bölcsész Egyesület.
2004 *Bábel után. Esszék, tanulmányok a magyar nyelvről*. Budapest, Püski.
- KISZELY István
2001 *A magyar nép őstörténete*. Budapest, Magyar Ház Kiadó.
- KLIMA L. (Zegernyei)
2009-2010 Arvisura. 1-9. *Rénhírek* blog. Letöltés ideje: 2011.12.10. Webcím: <http://renhitek.blogspot.hu/search/label/Arvisura>
- KRÁLITZ F.
é.n. Mi az Arvisura? *Tumulus (Az emlékezés csarnoka)*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://tumulus.hupont.hu/14/arvisura>
- LAKATOS Zoltán
1998 Paál Zoltán hagyatéka. In: PAÁL Zoltán: *Arvisura – Igazszólás. Palócok Regevilága. I-II*. Budapest, Püski Kiadó. 1465-1470
- MARÁCZ László
2002 Nyelvi és képi gyökök – a magyar kultúra megtartói. *Ökotáj*. 29-30. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://www.okotaj.hu/szamok/29-30/betu2.htm>
2007 Szentkatolnai Bálint Gábor igazsága. In: OBRUSÁNSZKY Borbála (szerk.): *A magyarság eredetének nyelvészeti kérdései*. Sepsiszentgyörgy, Táltos Kiadó. 118-133.
- MÁTÉ Imre
2004-2007 *Yotengrit I-IV*. Budapest, Püski Kiadó.
2004/2006 *Yotengrit I*. 5. kiadás. Budapest, Püski Kiadó.
2005/2006 *Yotengrit II*. 2. kiadás. Budapest, Püski Kiadó.
- MÁTÉ-TÓTH András és FELEKY Gábor Attila
2009 Civil Religion in Central and Eastern Europe. An Application of an American Model. *Americana. E-Journal of American Studies in Hungary*. 5. (1)

Letöltés ideje: 2013.05.06. Webcím: <http://americana-ejournal.hu/vol5no1/mate-toth-feleky>

MOLNÁR V. József

2001 *Hétboldogasszony*. Debrecen, Főnix Könyvek.

2003 Az élő állatöv. *Napút – A természetes műveltség honlapja*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://naput.hu/naput1/kalendarium/az-elo-allatov.htmDocument5>

NIBIRU

é.n. *Álsámánok, műtálosok és Isten inkarnációja*. *Nibiru.hu*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: http://nibiru.hu/magyar/080411_8000samandob.htmDocument5

PAÁL ZOLTÁN

1972/1998 *Arvisura – Igazszólás. Palócok Regevilága. I-II*. Budapest, Püski Kiadó.

PADÁNYI Viktor

1989 *Dentu-Magyarria*. Veszprém, Turul Kiadó.

PAP Gábor

1990 A Pilis-szindróma. *Országépítő*. 2. 2-9.

1997 *Angyali korona, szent csillag. Beszélgetések a magyar Szent Koronáról*. Jászberény, Jászsági Művésztelep-Tőtevény.

1999 *Hazatalálás*. Budapest, Püski Kiadó.

2000 *Nefelejts. Emlékezetre méltó dolgok népmeséinkről, csillagainkról, sorsunkról*. Érd, Örökség Könyvműhely.

PAPP György

2006 A butítás művészete: Yotengrit. *Dobogó*. 5.(5) 20-22. / Letöltés ideje: 2012.04.16. Webcím: http://magyarevezredek.com/cikkek_irasok/papp_gyorgy/butitas_muveszete.htmDocument5

PÓCSIK Andrea és NAGY Mercédesz

2009 (szerk.): *Virtus-Ritus-Pászítás*. Letöltés ideje: 2012.04.16. Webcím: <http://virtuskutatas.blogspot.com/2009/04/virtus-ritus-paszitas.html>

POVEDÁK István

2010 'Bawu Mária' története. A napjainkban elharapódzó vallási szinkretizmusról. *Új Ember*, 66.(39) Letöltés ideje: 2012.10.29., Webcím: <http://www.gallavolgye.hu/wp-content/uploads/2010/10/bawumaria.pdf>

2011 Transformations after the Collapse of Socialism. Sacred Spaces in Post-Soviet Hungary. In: BEDINSKY, W. és MAZUR-HANAJ, R. (eds.): *The Tree, the Well and the Stone. Sacred Places in Cultural Space of Central-Eastern Europe*. Warsaw, In Crudo. 97-107.

2012 Transforming Sacred Places. In: KÖRVA M. (szerk.): *The Ritual Year 6. The Inner and the Outer*. Tartu, Estonian Literary Museum. 27-42.

RUZSINSZKY László

2000 *A ragozó ősnyelv írásának világtörténete*. Komló, Szerzői magánkiadás.

SCHLEZÁK Krisztina

2012 Újtáltosság és az Internet. In: HUBBES, L. A. (szerk.): *Retorikai fogások a hálón innen és túl: etno-pogány rítusok és mítoszok*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). 88-94.

SHNIRELMAN, V. A.

2002 "‘Christians! Go home’: A Revival of Neo-Paganism between the Baltic Sea and Transcaucasia (An Overview)." *Journal of Contemporary Religion*, 17.(2) 197-211.

STRMISKA, M. F.

2005 (szerk.): *Modern Paganism in World Cultures. Comparative Perspectives*. CA. ABC-CLIO, Santa Barbara.

SZAKÁCS Gábor

2007 A Yotengrit és a valóság. *Dobogó*. 6.(1) 20-22.

SZÁNTAI Lajos

2005 Gesta Hungarorum I-II. Nyilvános előadások. Kecskemét 05.09.-03.10. *Youtube*. Letöltés ideje: 2013.10.14. Webcím: <http://www.youtube.com/watch?v=IdXe7LhEGSE> I:01:13–25.

SZÁNTAI Lajos

2010a Szent Korona misztériumának, és tanának időszerű kérdései. Nyilvános előadás. *Szent Korona Őrzőinek Szövetsége hivatalos honlapja*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://szkosz.com/node/321Document5>

2010b A Magyar Szent Korona szimbolójai megközelítése. *Dobogó honlap*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://dobogommt.hu/irasok?aid=72>

SZILÁGYI Tamás

2008 Sacred Characteristics of the Nation: ‘Hungarianism’ as Political Religion? *REVACERN Young Researchers Exchange Programme*, Letöltés ideje: 2012.10.29. Webcím: <http://www.revacern.eu/exchange-programme/EP-paper%20szilagyi.pdf>

SZILÁGYI Tamás és SZILÁRDI Réka

2007 *Istenek ébredés. Az újpogányság vallástudományi vizsgálata*. Szeged, JATE Press.

SZILÁRDI Réka

2013 *Magyarországi újpogány vallások nemzeti identitáskonstrukciójának narratív mintázatai*. Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem, k.n. Letöltés ideje: 2013.10.21. Webcím: http://pszichologia.pte.hu/files/tiny_mce/doktori/Szil%C3%A1rdi%20R%C3%A9ka-D-2013.pdf

TOMIȚĂ, Alexandra

2007 *O istorie "glorioasă"*. *Dosarul protocronismului românesc*. București, Editura Cartea Românească.

VÁAMOS-TÓTH Bátor

é.n. *A néo-szerkezetek világfüzére – minden út tamanába vezet*, Letöltés ideje: 2010. 10. 06. Webcím: <http://sgforum.hu/listazas.php3id=1078212785&order=reverse&index=2&azonosito=magyarazonos>

é.n. *A TAMANA-kutatásról*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Webcím: <http://www.kincseslada.hu/magyarsag/content.php?article.284>

- é.n. *A TAMANA névszerkezeti összehasonlítása*. Letöltés ideje: 2014.01.24. Web-cím: <http://www.kincseslada.hu/magyarsag/content.php?article.373>
- VÁAMOS-TÓTH Bátor és PAPOSI-JOBBA Andor
2005 *Tamana világnévtár*. Édes Hazánkért Kiadó, Magyarországért.
- VARGA Csaba
2001 *JEL JEL JEL – az ABC 30.000 éves története*. h.n. [Pilisszentiván] Fríg Kiadó.
2002 *Az ősi írás könyve*. h.n. [Pilisszentiván] Fríg Kiadó.
2003 *A kőkor élő nyelve*. h.n. [Pilisszentiván] Fríg Kiadó.
2004 *HAR - avagy Európa 45. 000 éves szellemi és nyelvi öröksége. I-II*. h.n. [Pilisszentiván] Fríg Kiadó.
2005 *A Magyar szókincs titka*. h.n. [Pilisszentiván] Fríg Kiadó.
- VARGA Géza
1999 *A székely rovásírás eredete. Írástörténeti tanulmányok*. Budapest, Írástörténeti Kutatóintézet.
- VÉGVÁRI József
2000 *„Én is szakisztnék” – Írások nyelvről és szerves műveltségről*. Debrecen, Főnix Könyvek.
- VOIGT Vilmos
2006 *Egy példa: A magyar ősvallás kutatása*. In: VOIGT Vilmos: *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Budapest, Timp kiadó.
- WIENCH, P.
2010 *Neo-Pagan Groups in Central-Eastern Europe. GRUPÉS IR APLINKOS. 2*. Letöltés ideje: 2012.10.29. Webcím: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2010~ISSN_2029-4182.N_2.PG_105-108/DS.002.1.01.ARTIC